

Ģimenes un skolas kopienas sasaistes (*HSCL*) shēma: Īrija

VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

Ģimenes un skolas kopienas sasaistes (*Home School Community Liaison — HSCL*) shēma darbojas Īrijas Izglītības un prasmju departamenta vadītā leklaujošas izglītības rīcības plāna “Vienlīdzīgu iespēju nodrošināšana skolās” (*Delivering Equality of Opportunity in Schools — DEIS*)¹ ietvaros. *HSCL* shēmā pašlaik piedalās visas *DEIS* pilsētu skolas un visas *DEIS* pamatzglītības otrā posma un vidējās izglītības iestādes — kopā 528 skolas. Izglītības un prasmju departaments iesaistītajām skolām nodrošina pilnas slodzes *HSCL* amata vietu, vai arī skolas tiek apvienotas kopās, kurām pakalpojumus sniedz kopējs *HSCL* darbinieks.

Kvalificētu iesaistītās skolas (vai skolu kopas) skolotāju uz pieciem gadiem norīko pilnslodzes *HSCL* koordinators amatā. Ik pēc pieciem gadiem *HSCL* koordinators amatā jānorīko kāda cita persona no atbilstīgo skolas(-u) darbinieku vidus. Tas dod iespēju visiem atbilstīgajiem skolotājiem pieteikties *HSCL* koordinators amatam, lai varētu nepastarpināti gūt ieskatu izglītības ieguvei nelabvēlīgos apstākļos un pieredzi šajā jautājumā. Turklāt pēc piecu gadu pavadīšanas *HSCL* koordinators amatā skolotājs atgriežas klasē ar bagātīgu pieredzi un zināšanām par izglītības ieguvei nelabvēlīgiem apstākļiem. Tas viss tiek darīts, lai uzlabotu nelabvēlīgā situācijā esošu bērnu izglītības rezultātus.

Izglītības un prasmju departaments sedz izmaksas, kas radušās saistībā ar skolotāja aizvietošanu skolā. *HSCL* koordinators atbalsts ir kritiski svarīgs skolas *DEIS* rīcības plāna izstrādē, īstenošanā, izvērtēšanā un pārskatīšanā, jo īpaši vecāku iesaistes veicināšanā.

---

¹ *DEIS* nolūks ir, izmantojot Skolu atbalsta programmu, kurā ir iekļauta virkne intervences pasākumu, tostarp skolā un ārpus skolas sniedzams atbalsts, apmierināt un sakārtot prioritārā secībā izglītības vajadzības, kas radušās no pirmsskolas līdz vidusskolas vecuma (3–18 gadi) bērniem un jauniešiem no nelabvēlīgā situācijā esošām kopienām.

Atbalsts ir, piemēram, uzlaboti mācīšanas resursi skolās, kurās nelabvēlīgās situācijas līmenis ir visaugstākais, papildu finanšu resursi visām *DEIS* skolām, piekļuve atbalstam rakstpratības un rēķinpratības jomā, ar mācību programmu saistīts atbalsts, atbalsts plānošanā un kvalifikācijas celšanā, programmas pārejai no pamatskolas pirmā posma uz nākamo un programmas piekļuvei trešā līmeņa (augstākajai) izglītībai. Papildus tam Skolu atbalsta programmā ir ietverti divi lieli intervences pasākumi: *HSCL* shēma un Skolas absolvēšanas programma (*School Completion Programme — SCP*).

Bērnu un ģimenes aģentūra (*Tusla*) ir īpašā valsts aģentūra, kas atbildīga par bērnu labjutības un rezultātu uzlabošanu, un tās uzdevums ir arī pārvaldīt *HSCL* shēmu, sniedzot integrētus pakalpojumus ar Izglītības jomas sociālo dienestu (*Educational Welfare Services — EWS*)² starpniecību. Trīs *Tusla* nodarbināti augstākā līmeņa vadītāji, kas ir norīkoti skolotāji, ir atbildīgi par *HSCL* shēmas pārvaldīšanu, izstrādāšanu un vadīšanu saskaņā ar Izglītības un prasmju departamenta politiku. Augstākā līmeņa vadītāju komanda sniedz padomus, norādes un konsultācijas skolām un to *HSCL* koordinatoriem par *HSCL* shēmas īstenošanu vietējā un valsts mērogā.

1. Apmierinātā vajadzība / risinātā problēma

- Apmeklējums, iesaiste un noturēšana izglītībā
- Atbalsts ģimenēm izglītības jautājumos
- Vecāku spēju vairošana, kā rezultātā tie varētu sniegt saviem bērniem atbalstu izglītībā
- Vecāku iesaistīšana attiecīgu skolas politikas virzienu izstrādē
- Sadarbība ar citiem ģimenes atbalsta dienestiem kopienā
- Pozitīvas direktoru un skolotāju attieksmes veidošana pret partnerību ar vecākiem un kopienas dienestiem

2. Intervences līmenis

- *HSCL* shēma ir profilakses un agrīnas iejaukšanās modelis, kas paredzēts bērniem, kuri ir visvairāk pakļauti riskam negūt sekmes izglītības sistēmā.

3. Intervences intensitāte

- Skolēniem tiek nodrošināts visaptverošs atbalsta pasākumu kopums, kas ietver arī augstākas intensitātes atbalstu, atkarībā no vajadzības — profilaktisks un universāls atbalsts visiem, mērķorientēts atbalsts daļai un intensīvs atbalsts dažiem.

---

² *EWS* īsteno gan *HSCL*, gan *SCP*, ar attiecīgiem intervences pasākumiem nodrošinot efektīvus pakalpojumus bērniem, kuriem problēmas rada skolas apmeklēšana, iesaistīšanās un noturēšanās skolā. *EWS* sadarbojas tieši ar Izglītības un prasmju departamentu, lai atbalstītu un konsolidētu darbu, ko *DEIS* skolas veic, lai nodrošinātu, ka bērnu iesaiste izglītības sistēmā ir pēc iespējas lielāka.

4. Mērķgrupa un vecuma grupa

- *HSCL* shēma ir paredzēta bērniem, kuru iespējas izmantot savu potenciālu izglītības sistēmā (pamatskolā un vidusskolā) ir apdraudētas tādu apkārtējās vides problēmu dēļ, kas vājina skolēna sekmes un palielina iespēju, ka skolēns pametīs skolu.
- *HSCL* pievēršas tieši nozīmīgākajiem pieaugušajiem bērnu dzīvē, lai panāktu, ka bērni gūst labākus rezultātus izglītībā.

5. *HSCL* shēmas īstenošanai nepieciešamie apstākļi un veicamās dažādās darbības

Skolām, kuras klasificētas kā tādas, kas apkalpo ļoti nelabvēlīgā situācijā esošas teritorijas, ar *DEIS* starpniecību tiek piešķirts papildu atbalsts, tostarp *HSCL* koordinators.

Skolu direktori, aprūpes komandas un *HSCL* koordinatori sagatavo mērķskolēnu sarakstu, pamatojoties uz noteiktiem riska faktoriem, kas saistīti ar apmeklējumu, iesaistīšanos un noturēšanos izglītībā. *HSCL* koordinatori strādā tieši ar vecākiem, skolām un kopienām, lai labāk palīdzētu bērniem apmeklēt skolu, iesaistīties izglītībā un turpināt izglītoties.

6. Izglītojamā vajadzībām atbilstoša atbalsta veida un līmeņa noteikšana

Atbalstu ierosina skolas vadība, skolotāji, aprūpes komandas un *HSCL* koordinatori. Atbalstu var pieprasīt arī vecāki/aprūpētāji. *HSCL* koordinatori sadarbojas ar vecākiem, lai noteiktu atbalsta līmeni un intensitāti, kā arī palīdzētu vecākiem pilnveidot pašiem savas spējas, kas būs būtisks resurss bērnu mācīšanās procesā.

Tie palīdz noteikt un apmierināt vecāku personiskās, brīvā laika un mācību vajadzības, lai paaugstinātu viņu pašvērtējumu un pašpārliecinātību, kas savukārt pozitīvi ietekmēs viņu bērnu izglītības rezultātus. Lai panāktu uzlabojumus bērnu izglītības rezultātos, ar vecākiem notiek saziņa, tiem tiek nodrošināts atbalsts, konsultācijas un ievirze.

7. *HSCL* shēmas īstenošanā iesaistītās ieinteresētās personas

Šo pasākumu īsteno *HSCL* koordinatori, ko nodarbina viņu skolu valde. Viņus atbalsta, ievirza un vada trīs augstākā līmeņa vadītāji no Bērnu un ģimenes aģentūras (*Tusla*) Izglītības jomas sociālā dienesta (*EWS*). *HSCL* koordinatoriem reizi vai divas reizes gadā tiek nodrošināts profesionālās kvalifikācijas celšanas kurss. *HSCL* koordinatori ir apvienoti kopās, kas regulāri tiekas, lai koordinatori dalītos paraugpraksē, darbotos kopīgu mērķu labā un cits citam sniegtu atbalstu. *HSCL* koordinators saņem arī atbalstu un lietpratēju padomus no *EWS* partnerorganizācijām un skolas personāla (speciālo izglītības vajadzību ekspertiem, karjeras konsultanta utt.), kā arī ārējiem dienestiem.

8. Vispārējā atbildība par *HSCL* shēmas īstenošanu

Vietējā līmenī par pasākuma īstenošanu un atbalstīšanu ir atbildīga skolas valde. Valsts līmenī par finansēšanu un stratēģisko ievirzīšanu ir atbildīgs *Tusla* un Izglītības un prasmju departaments.

9. Šķēršļi *HSCL* shēmas ieviešanā

Kad *HSCL* shēmu izveidoja, sākumā pārmaiņas tika uzņemtas nelabprāt:

- skolas bija ļoti nošķirtas un autonomas, un direktoriem/skolotājiem nepatika doma par vecāku iesaicināšanu skolā/klasē,
- arī sadarbība ar kopienas ģimenes dienestiem bija maznozīmīga,
- sadarbība ar vecākiem netika uzskatīta par īpaši vērtīgu — skolotāji kā profesionāļi bieži vien uzskatīja, ka vecāku devums varētu būt niecīgs,
- nepietiekama izpratne par šķēršļiem, ar ko saskaras marginalizēti vecāki saskarsmē ar skolu, radīja nepareizu priekšstatu, ka vecāki nav ieinteresēti bērna izglītībā,
- vecāki nebija pieraduši pie apmeklējumiem mājās, un *HSCL* koordinatoriem sākumā bija grūti veikt mājas vizīti, jo tiem neuzticējās un tos uzlūkoja ar zināmu nedrošību,
- marginalizētiem vecākiem bieži vien bija bijusi slikta pieredze ar izglītības sistēmu, un tāpēc viņi nevēlējās izmantot iespēju piedalīties mācībstundās skolā, kā rezultātā apmeklējums bija slikts.

10. Šķēršļu pārvarēšana

- Skolu un vecāku pretestības salaušanā vislielākā nozīme bija neatlaidībai, organizētībai un rezultatīvai komunikācijai.

- *HSCL* shēmas panākumu atslēga bija pozitīvu attiecību iedibināšana ar vecākiem.
- Laika gaitā, uzlabojoties bērnu rezultātiem, kļuva redzama vecāku iesaistes vērtība.
- *HSCL* shēmas ietvaros *DEIS* skolās tika izveidota "vecāku istaba", un vairs nebija nekas neparasts skolā redzēt vecākus.
- Radās doma par skolas kopienu, kurā ietilpst skolēni, vecāki, skolotāji, asistenti darbam ar personām, kam ir īpašas vajadzības, *HSCL*, *SCP* utt.
- Skolas vairāk sadarbojās ar ārējiem dienestiem, aģentūru *Tusla*, Veselības aizsardzības dienestu (*Health Service Executive*), Tieslietu un līdztiesības departamentu, brīvprātīgo organizācijām utt.
- Izglītības un prasmju departamentam bija izšķirīga nozīme vecāku iesaistes nozīmes stiprināšanā, ko tas panāca ar *DEIS* plānošanu un inspekcijas prasībām.

11. *HSCL* shēmas pārraudzība/novērtēšana

HSCL koordinatori reģistrē savu darbu, pārrauga skolēnu rezultātus un ziņo skolas direktoram un valdei. Izglītības un prasmju departaments pārbauda shēmas darbību regulāro *DEIS* pārbaūžu ietvaros.

HSCL koordinatori ir arī jāsniedz nacionālajai pārvaldības komandai (*Tusla*) dati par galvenajiem darbības rādītājiem.

12. *HSCL* shēmas rezultāti

HSCL shēmu vispirms izmēģināja kā eksperimentālu projektu 1990. gadā, un kopš 1993. gada tā ir kļuvusi par pastāvīgu shēmu. To turpina uzraudzīt regulāro *DEIS* pārbaūžu ietvaros.

Izglītības pētniecības centrs ir sagatavojis šādus *HSCL* shēmas izvērtējumus (pieejami vietnē www.erc.ie):

"Review of the Home-School-Community Liaison Scheme — Report to the Department of Education and Science" ("Pārskats par Ģimenes un skolas kopienas sasaistes shēmu — ziņojums Izglītības un zinātnes departamentam") (*Peter Archer, Fionnuala Shortt*), ko Izglītības pētniecības centrs publicēja 2003. gadā;

"The Home-School-Community Liaison Scheme — Final evaluation report" ("Ģimenes un skolas kopienas sasaistes shēma: galīgais izvērtējuma ziņojums"), ko Izglītības pētniecības centrs publicēja 1994. gadā.

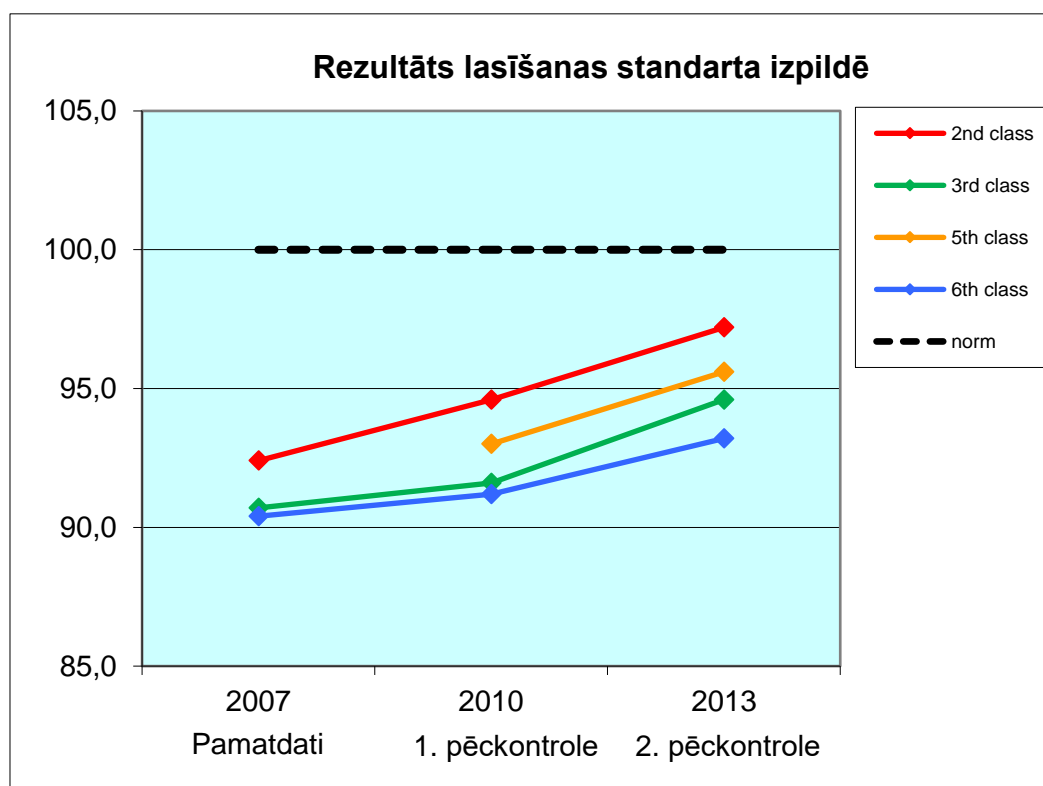
DEIS programmu pastāvīgi vērtē Izglītības pētniecības centrs un departamenta inspekcija. Šo pētījumu mērķis ir nodrošināt *DEIS* sekmīgu īstenošanu un to, ka gan vietējā, gan valsts līmenī tiek izmantotas vislabākās iespējamās pieejas progresa un rezultātu novērtēšanai.

Šie pastāvīgie izvērtējumi ir svarīga *DEIS* sastāvdaļa, un tajos vērtē, kā tiek gūti rezultāti, kuru sasniegšanā liela nozīme ir *HSCL*.

Visnesenākajā (2013. gada decembra) Izglītības pētniecības centra izvērtējuma ziņojumā norādīts, ka iesaistītajās pilsētu skolās sasniegumi lasīšanā un matemātikā kopš *DEIS* ieviešanas turpina ievērojami uzlaboties. Tas nozīmē, ka kopš 2007. gada, kad tika savākti pamatdati, atšķirība starp *DEIS* skolu skolēnu un valsts izlasēs iekļauto skolu skolēnu sekmīguma līmeni (jo īpaši jaunākajās klasēs, piemēram, 2. un 3. klasē) ir ievērojami sarūkusī.

1. attēlā ir parādīti 2., 3., 5. un 6. klases skolēnu rezultāti lasīšanas standarta izpildē 2007., 2010. un 2013. gadā.

1. attēls. 2., 3., 5.* un 6. klases skolēnu rezultāti lasīšanas standarta izpildē 2007., 2010. un 2013. gadā.

* Dati par 5. klases skolēniem 2007. gadā netika vākti, taču tika iekļauti 2010. un 2013. gadā, lai izveidotu otru garenvirziena pētījuma kohortu (no 2. klases 2010. gadā līdz 5. klasei 2013. gadā).

13. Finansējuma/resursu nodrošināšana *HSCL* shēmai

Izglītības un prasmju departaments ir atbildīgs par 400 *HSCL* koordinatora amata vietu piešķiršanu 528 *DEIS* skolām un to finansēšanu, kā arī par algu finansēšanu augstākā līmeņa vadītāju komandai, kas kopumā ir atbildīga par *HSCL* shēmas pārvaldību kā daļas no tās Izglītības jomas sociālā dienesta.

DEIS iesaistītās skolas ik gadu saņem dotāciju no Izglītības un prasmju departamenta. *DEIS* dotācijas summa visām skolām nav vienāda, tā atšķiras atkarībā no skolas nelabvēlīgās situācijas procentuālā rādītāja, ko nosaka pēc tās *DEIS* reitinga. Vismaz 10 % no *DEIS* ikgadējās dotācijas, kas piešķirta *DEIS* skolām, ir obligāti jāatvēl izmantošanai *HSCL* pasākumos.

14. *HSCL* shēmas pašreizējais statuss

HSCL shēmu pašlaik īsteno 528 *DEIS* skolās pamata un vidējās izglītības līmenī.

Izglītības un prasmju departamenta pasūtītajā nesen publicētajā Ekonomikas un sociālās pētniecības institūta (*ESRI*) ziņojumā "Atziņu gūšana no *DEIS* izvērtējumiem" ("Learning from the Evaluation of *DEIS*") ir apkopoti līdz šim sagatavoto *DEIS* izvērtējumu konstatējumi. Apspriešanās procesā, kurā būs iesaistīti izglītības partneri un ieinteresētās personas, tiks gūta informācija, kas tiks izmantota, lai izstrādātu atbilstošus pasākumus izglītības ieguvei nelabvēlīgu apstākļu novēršanai. Šā procesa rezultāts būs daļa no kopējā priekšlikuma par tādu turpmāku intervences pasākumu īstenošanu, kas paredzēti izglītības ieguvei nelabvēlīgu apstākļu novēršanai Īrijā.

15. Sīkāka informācija (piem., tīmekļa vietne, kontaktinformācija utt.)

Pielikumā ir iekļauta "Informatīva brošūra *DEIS* skolām, kas piedalās Ģimenes un skolas kopienas sasaistes shēmā" ("Information Booklet for *DEIS* schools participating in the Home School Community Liaison Scheme"). Tajā cita starpā ir izklāstītas *HSCL* galvenās prioritātes, *HSCL* koordinators īpašības un amata apraksts un iekļautas koordinators plānošanas un ziņošanas veidnes.

HSC L koordinatori ir sagatavojuši ziņojumu “No ieceres līdz praksei” (“Vision to practice”), kurā ir iekļauti shēmas rezultāti un vairāki gadījumu pētījumi un veiksmīgi pasākumi.